

ЭМГЕК
МИГРАНТЫНЫН
МААЛЫМДАМАСЫ
Красноярск аймагы

ЭМГЕК МИГРАНТЫНЫН МААЛЫМДАМАСЫ

(Красноярск аймагындагы эмгек мигранты
эмнени билиши керек)

«Жашоо биринчи таасирди алуу учун адамга эч качан экинчи мүмкүнчүлүк бербейт»

Марк Леви

Батаева Назгуль Жанышбековна
Красноярск аймагынын кыргыз улуттук-маданий автономиясынын жетекчиси

Саламатсызбы, урматтуу мекендеш!

Мен 10 жылдан ашык убакыт бою Красноярск шаарындагы кыргыз диаспорасынын жетекчиси болуп иштеп келемин, биздин негизги иш-чаралар бул – кыргыз улуттук маданиятты сактоо, ошондой эле биздин мекендештердин ар турдуу кызыкчылыктарын коргоого багытталган.

Биз көп жылдар бою жергиликтүү калк менен бирге Сибир жергесинде тынч жана ынтымакта чогу жашап келе жатабыз. Сибирдин жергиликтуу калкы меймандос жана кичипейил адамдар болушат, бул жерге ак эмгек издеп келген адамдарга жакшы мамиле кылуу менен бирге, тушунук менен мамиле жасоого аракет жасашат, албетте келген адамдар да чынчылдык менен акча таап, үй-бүлөсүн, ата-энесин багууга жана оз мүмкүнчүлүгүн жогорулатууга умтулушу керек.

Башка олкодо узак убакытка жашоо жана жумуш жасоо (иштоо) бул мигрант учун коптогон маселелерди пайда кылат, ошол эле убакта жергиликтуу калктын урп-адатын, маданиятын сыйлоо менен бирге ушул олкодогу кабыл алынган турдуу мыйзамдарга - озгочо миграция мыйзамдарына ылайыктуу жашашы керектиги эмгек мигрантына сузсуз турдогу шарт. Биз мекендештерибиздин алгачкы келген учурда коп кыйынчылыктарга учурап кыйналгандыгынан улам коомдук уюм тузуп, жардам берип келебиз, бугунку кундо эмгек мигранты алгачкы келген учурда дуушар болчу койгойлорду (маселелерди) биз практикада кандай чечууну жана ал кыйынчылыктардын алдын алууну билебиз, колубуздан келишинче Сизге да жардам бере алабыз деп ишенемин. Сизге алгачкы керек болуучу маалыматтарды жазып жана да башка суроолорго (маселелерге) жооп алуу үчүн, ар турдуу кыйынчылыктар-

«Справочник мигранта (Что должен знать трудовой мигрант, приезжающий в Красноярский край)» является некоммерческим проектом в рамках государственной программы Красноярского края «Укрепление единства российской нации и этнокультурное развитие народов Красноярского края». Данное издание направлено на адаптацию иностранных трудовых мигрантов на территории Красноярского края.

© Составители: Управление общественных связей Губернатора Красноярского края, представители национально-культурных организаций, научного и экспертного сообщества Красноярского края.
Отзывы и замечания просим направлять по адресу: uos@krskstate.ru

дын ийгиликтүү чечилишине, же болбосо алардын алдын ала токтотуу үчүн Сизге ушул китепчени даярдадык. Жогоруда айтылгандай адамга экинчи ирет озу жонундо жакшы таасир калтырууга шарт берилбейт, андыктан Сиз озунуз жонундо ар дайым сонун инсан катары таасир калтырууга аракеттенишинизге тилетешмин, мекендешим!

Биздин жардам керек болсо, ар дайым жардам берүүгө даярбыз.

Эгерде сизде турмуш-тиричиликте оор кырдаал болуп калса, биз ар дайым жардам берүүгө даярбыз. төмөндөгү дарекке байланышсаңыз болот: 660004, Красноярск шаары, 2 чи Краснофлотская көчөсү, 15 «А» үйү, эл. почта: nka24@list.ru; тел.: +7 (913) 534-44-33;

Красноярск шаарындагы коомдук уюм «Кыргыз улуттук-маданий автономиясынын», төрайымы **Батаева Назгуль Жанышбековна**

Консулдук маселелер боюнча суроолорду жана толук консультацияларды алуу үчүн, сиз Красноярск шаарындагы Кыргыз Республикасынын Россия Федерациясынын Элчилигинин Канцеляриясына (бөлүмүнө) кайрылсаңыз болот: 660021, Красноярск шаары, Мира проспекти, 132, эл. почта: kgkrsnoyarsk@mail.ru, тел./факс: +7 (391) 234-34-08

Красноярск шаарындагы Кыргыз Республикасынын Россия Федерациясындагы Элчилигинин Канцеляриясынын (бөлүмүнүн) Жетекчиси – **Доронбеков Тургунбек Өскөнбекович**

Красноярск аймагы тууралуу бир нече сөз

Красноярск аймагы Орусиянын федералдык борборунан бир топ алыстагы, Чыгыш Сибирде жайгашкан. Биздин аймактын территориясы КМШ өлкөлөрүнүн көпчүлүгүнүн чонураактыгы менен айырмаланат, биринчи кезекте ири аймактарга салыштысак: Красноярск аймагы Казакстан Республикасынын аймагындай жана ошол эле учурда окшош, Красноярск аймагынын аянты Өзбекстан Республикасынан (5,2 эсеге), Кыргыз Республикасынан (дээрлик 12 эсеге), Тажик Республикасынан (16,6 эсеге), Азербайжан Республикасынан (27 эсеге) жана Армения Республикасы (79,5 эсеге) бир кыйла чон.

Красноярск аймагында түндүк бөлүгү аба ырайынын татаалдыгынан улам жашоочулары азыраак болуп жайгашкан. Бул жерде кышында аба-ырайынын температурасы - 60 ° С чейин төмөндөйт, катаал климаттына карабастан Красноярск аймагы ото көлөмдүү жана ар түрдүү минералдык ресурстарга бай, ири өнөр жай ишканалары жана шаарлардын өнүгүшү өлкө үчүн абдан маанилүү.

Этникалык курамы боюнча Красноярск аймагынын 90% зын орус калкы түзгөн аймактардын бири болуп саналат. Сибирдин калктын бир бөлүгү өздөрүн «сибиряк (сибирлик)» деп аташат. Сибирякбыз дегендер өзүнчө этникалык топ эмес, бирок, турмуштун катаал шарттарына жараша калыптанган белгилүү бир өзгөчөлүктөрү бар. Сибиряктар ден соолугу жакшы, чыдамкай, туруктуу жана эрктүү мүнөздөгү адамдар, аларда эркиндик жана өзүн-өзү сыйлоо сезими абдан кучтуу (сибирде эч качан крепостук укук болгон эмес). Орусияда, сибиряктар илгериден баштап эле мыкты жоокерлер болуп саналган, Сибирдеги аскер бөлүктөрү согушка жогорку жөндөмдүү жана ишеничтуулугу менен белгилүү болгон учун абдан бааланып келет. Сибиряктар патриоттуулук (мекенчилдиги) сезими да ото кучтуулугу менен да айырмаланып келишет, алар дайыма Орусиянын ишенимдүү коргоочулары болушкан. Советтер аскеринин озгочо сыймыгы болуп Красноярск аймагынын да тургундары кызмат кылган Сибир дивизиясынын туздон-туз катышуусу менен 1941- жылы Москваны немецтик-фашистик баскынчылардан коргоп калуусу эсептелинет.

Сибирдин жергиликтуу калкынын озгочолугу - бул этностордун ич ара ынтымагы жана сабырдуулугу. Азыркы учурда, Красноярск аймагында 159 улуттун өкүлдөрү ынтымакта жашайт. Аларга мамлекеттик денгээлде жардам берилет, ар бир улуттун маданий өзгөчөлүктөрүн, тилин, каада-салттарын сактап калуу максатында, ошондой эле аймакта эмгек мигранттарынын кызыкчылыктарын коргоо максатында 90дон ашык улуттук-маданий уюмдар тузулгон. Ал эми дин тарабынан эн коп православ динин сакташат, аны менен катарда мусулмандар диний жамааттары бар, жүйүттөр, буддисттер, католиктер жана башка диндердин да жамааттары бар.

Коомдук жүрүм-турумдарды сактоо учун сунуштар

Урматтуу мекендеш, Сиз Красноярск аймагына келгенинизде аймактын түпкүлүктүү калкы менен бирге өнөр жай, коомдук жана маданий объекттерди колдонууга жана бирдей укукта жашоого мүмкүнчүлүгүңүз бар, ошондой эле мүмкүнчүлүгүңүзгө жараша эмгектенуугө да мүмкүнчүлүк аласыз, ал учун бардык шарттар түзүлгөн. Бирок жергиликтүү калкка каршы озунуздун жеке каада-салттарыңызды жана жаман адаттарды көрсөтүүгө, жашоо шартты озгочо озгортууга аракет кылбашыңызды суранабыз.

Орус калкы жашоодо ото сабырдуу, башкаларга урмат-сый менен мамиле жасайт, ошону менен бирге улуттук каада-салттарын көп кылымдар бою коргоп, мекен учун журугун берген адилеттуулукту жакшы коргон эн чон Сибир аймагын оздоштургон эл. Ошондуктан сибиряктардын чыдамдуулугун терс журуш-туруш менен сыноо, жакшылыкка алып келбейт, улуттук араздашууга алып келуучу нерселерди жасоодон этият болуңуз, анткени улуттук араздашуу ото чон чыр-чатактарга айланышы мүмкүн, андай араздашууларды диаспоранын аксакалдары да, жергиликтүү ички иштер башкаруу органдары да токтотуусу кыйын болуп калышы мүмкүн. Чыр-чатактарды алдын алуу жана өз ара байланыштын натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн, биз Сизге төмөнкү насааттарды сунуштайбыз.

Жалпы сунуштар:

- орус тилин так билүүгө жана туура тушунууго (уйронууго) аракет жасаныз;

- жергиликтүү жашоочулар менен достошууга жана коомдук иштерге катышууга мүмкүнчүлүк табыңыз, бул Сиздин чөйрөнүздө абийиринизди которот жана айлананыздагы адамдарды туура түшүнүүгө жардам берет, турдуу маселелерди натыйжалуу чечүүгө да жардам берет;

- жергиликтүү жана улуттук коомчулук менен байланыш түзүңуз. Алардын лидерлери компетенттүү, эмгек мигранттары кез-

дешчу кыйынчылыктарды жакшы билишет жана тушунушот, жергиликтүү башкаруу органдары менен дайыма кызматташышат жана бийлик органдары менен байланыштары тыгыз, лидерлер оз мекендештерине жардам берүүгө дайыма даяр;

- кылмыштуу топтор, экстремисттик уюмдар менен байланыш жана мамилелерди тузуудон оолак болушунуз керек, Эгерде Сиз экстремисттик топторго кошулсаныз, анда Сизге бир эле түпкүлүктүү орус тилдүү калк эмес, бардык тургундар, жада калса Сиздин мекендештериниз да каршы чыгышат.

- Сиздин акчанызга тез арада бардык маселелеринизди чечүүгө убада берген адамдарга ишенбениз (кобунчо «менин таанышым бар, акча берсен, баарын бат эле бутурот» деп алдашат)! Эн туура жана так маалыматтарды диаспора лидерлерине кайрылуу менен гана ала аласыз.

- Эсинизде болсун: турмуштагы кыйынчылыктар бардыгы үчүн бирдей, аларды сабырдуулук менен бирге Сизге ак ниеттик менен караган адамдардын жардамы менен чече аласыз, эч качан шашылыш чечим кабыл албаныз. Жакшы турмушту жана эл алдында кадыр-баркты, ишенимди ак эмгек менен жана талыкпай иштеп кана таба аласыз, ал эми татыктуу досторду ар дайым чынчыл жана таза (ичип, чекпеген, жаман жолго журбогон) адамдардын арасынан табууга болот.

Инсандар ортосундагы байланыш өзгөчөлүктөрү:

- Жергиликтүү тургундар менен конушу жашап, достук мамиле тузууга аракеттениниз, ал эми кары адамдарга жана жаш балдарга жардам берсениз алкыш угасыз, уйдон кочого чыкканда конушулар

менен жолугушууда созсуз саламдашып турунuz, жашаган жеринизде тазалыкты жана тартипти сактай билиниз. Сиздин таза жана тыкан кийиминиз башкалардын туура багытта конулун алат. Орус элинде: «Кийимин коруп тосуп алат, акылын угуп узатат» деген макал бар. Туруктуу иштеп, таза жашаган адамдар элдин ишеничине кире алат;

- орус элинин маданиятында улууларды урматтоо менен бирге аялдарды да ото сыйлашат. Аялдар эркектер менен бирдей укуктарга ээ жана коомдук турмушта активдүү катышат. Ошону менен бирге тендикке карабастан эркектер аялдарга өзгөчө урмат корсотушот, мисалы, коомдук транспортто аялдарга орун бошотуп беруу, сыртка чыгаарда аялдарга жолду бошотуп беруу жб. мындай эрежелерди бузуу башкалардын терс коз карашына жол берет. Майрамдык дасторкондо эркектер менен аялдардын дасторкондо бирге олтурушуп майрамдашат. Башка аялдарды конул коюп тиктоо адепсиздик болуп саналат. Жергиликтүү коомчулукта ото ачык кийинүү шарт болбосо да, андай кийингендерге сабырдуулук менен мамиле жасоо шарт;

- ал эми Сиз же жакындарыңыз озгочо диний турдо кийинип журууну кааласа, андай кийимди орус шаарында коомдук имараттарда, жалпы эс алуучу жайларда, жумушта жана административдик кызматтарда журууга коомчулукта терс коз караш менен караарын эске алыңыз.

● коомдук жайларда парктарда, ресторандарда, театрларда, көчөдө, коомдук транспортто, машинелерде, көп кабаттуу батирлерде оз тилинде каттуу ундо музыка коюлса, оз тилинде сүйлөшүү адепсиздик болуп эсептелет;

● көчөдө баратканда чоочун адамдарды көз салып кароо да адепсиздикке жатат, бирок, жеке пикир алышууда айрыкча сизге керек суроолого жооп алууда көзгө түз карап баарлашуу туура болот;

● жергиликтүү мыйзамга жараша коомчулукта-транспорттук аядамада, оюн аянтчаларында, тепкич аянтчасында, көчөлөрдө, сейил бактарда, тамеки тартууга жана спирттик ичимдерди ичуугу тыюу салынат, мас абалда коомдук жайда журуу да адепсиздикке жатат;

● коомдук жайларда наркотик заттарды чегуугу жана колдонууга, насвай чегуугу болбойт.

Чыр-чатак кырдаал учурда эмне кылуу керек?

● Тиричилик чыр чатагы чыкса күч же агрессивдүүлүк (мушташ) менен чечемин деп ойлобонуз, жана озунуздун тарапташтарыңызды чогултууга аракет кылбаныз, анткени ага каршы күч кандай болоорун сиз билбейсиз, жергиликтүү элдердин тарапташтары кобойуп, болбогон чатакты чон чырга айлантышы мумкун. Бардык элдердин арасында, ошондой эле жергиликтүү калк арасында да адепсиз, маданиятсыз, агрессивдүү адамдар бар экенин унутпаныз. Алардын адепсиз журушу коом тарабынан айыпталат, бирок Сиздин да аларга озундой жооп кайтарып мамиле кылсаныз Сиз алардын денгээлине тушуп, коомдук тартипти бузуучулар катарына отосуз, алгач жаңжалды ким баштаганына карабай, Сиз да коомчулуктун каарына калышыңыз мумкун;

● Тиричиликтеги узакка созулган ички карама-каршылык учурда Сиз бейтарап ортомчу аркылуу чечүүгө аракет кылыңыз, андай

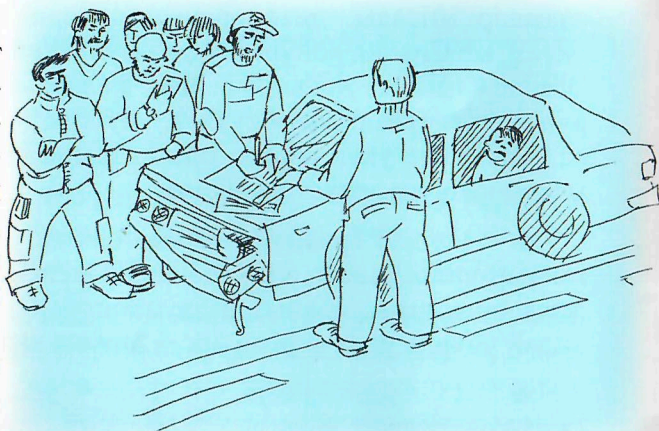
адамдар мисалы: диаспоранын лидери же жергиликтүү калктын өкүлү, же Сиздин конушунуз, жумуш кесиптешиниз болушу мумкун. Эгерде Сизге же жакындарыңызга алардын ден-соолугуна жана омуруну олуттуу коркунуч туулса, улуттук кадыр-баркыңызды мазактаса, дароо эле укук коргоо органдарына кайрылыңыз, озунузчо күч менен чечуугө аракет кылбаныз.

● Балдар арасында озгочо башка улуттагы балдар арасындагы чыр-чатак чыкса, анда ата-энеси менен бирге чечуу зарыл, озунуз жазалоого шашылбаныз, тушунбостук болуп, чыр-чатак чечилбесе, андай учурда укук коргоо органдарына кайрылуу керек;

● Жол окуя (жол-транспорт кырсыгы болгон) болсо, анда ал бир топ колдоо тобун чогултууга аракет кылуу туура эмес, бул чыр-чатактын курчушуна алып келет. Чыр-чатактарды чечүү компетенттүү адистердин (өзгөчө комиссия, МАИ, юрист, сот) колуна тапшырылышы керек.

● Жолдо транспорт боюнча чыр-чатактуу кырдаалдар учурунда, принциптуу карама-каршылыкты сабырдуулук менен чечууго аракет жасаныз, аны менен Сиз убакытты үнөмдөйсүз, күтүлбөгөн кесепеттерге жол бербейсиз, бул сапат даанышман адамдарга таандык экенин унутпаныз;

● Орус маданиятынын малдын курмандыкка чалбайт, андыктан коомчулук жана жаш балдар корбогон жерде гана малды курмандыкка чалса болот, Красноярск шаарында жана башка чоң шаарларда атайын мал союла турган жерлер бар.

● Ар кандай шарттарда, оор жагдайларда, туура жол менен турмуш куруу Сиздин оз колунузда, Сибир жергесинде оз билиминизди дагы жогорулатып жана башка улуттун маданиятын туура кабыл алып, коомдун кадыр-барктуу мүчөсү болуп, үй-бүлөнүздүн жана озунуздун ордуңузду табууга аракет кылыңыз. Сиздин иш-аракеттериниз өз максаттарыңызга каршы келбегенге аракет жасаныз, озунуздун улуттук намысыңызды жогорку сапатта корсотууга умтулуңуз. Ошондо коомдук пикир менен мыйзам дайыма Сиз тарапта болот.

Керектуу кенеш алуу учун кай жактарга кайрылуу керек?

Өзгөчө кырдаалдар учурунда, ошондой эле чукул медициналык тез жардам керек болсо өзгөчө кырдаалдар үчүн бирдиктүү телефон номери 112 чакырылат.

Красноярск аймагы боюнча Россиянын ИИМ (ички иштер министрлигинин) башкы башкармалыгынын Миграция суроолору боюнча башкармасы

660020, Красноярск ш., Мужества көчөсү, 2

Чет өлкөлүк жарандарга жана жарандыгы жок адамдарга туруктуу жашоого жана убактылуу жашоого уруксат алуу маселелери боюнча телефондор:

8 (391) 229-56-56, 229-56-62, 229-56-58

Чет өлкөлүк жарандарга иштөөгө уруксат алуу маселелери боюнча телефондор:

8 (391) 229-56-32, 229-56-36, 229-56-37

«Мужества» аялдамасы, 2, 9, 43, 55 автобустар менен барса болот
«Березина» аялдамасы (Шахтеров көчөсү), 64, 155 автобустар менен барса болот

Красноярск аймагындагы Мусулмандардын Бирдиктүү Руханий Башкармалыгы Мусулмандардын диний жана руханий маселелери боюнча – маалымат алуу учун тел.: 8 (391) 245-51-00.

Кылмыш болгон учурда мыйзамсыз иш – аракеттердин алдын алуу боюнча Россиянын Ички иштер министрлигинин Красноярск аймагы боюнча башкы башкармалыгынын ишеним телефону: 8 (391) 245-96-46.

Экстремизмди жана террористтик ишти токтотуу үчүн Россиянын Федералдык Коопсуздук кызматынын Красноярск аймагы боюнча дирекциясынын ишеним телефону: 8 (391) 299-06-20.

Конул буруп окуганыңызга рахмат.

Сизге бардык жакшылыктарды жана ийгиликтерди каалайм!

Административно-территориальное устройство Красноярского края

КРАСНОЯРСКИЙ КРАЙ

Координаты в России: 51° 48' и 77° 41' с.ш.

Центр — г. Красноярск (937,1 тыс. чел.)

Дата образования края — 7.12.1934 г.

Территория — 2 339,7 тыс. кв. км

Население, всего — 2 890,3 тыс. чел.,
в т.ч. городское — 2 192,3 тыс. чел.,
сельское — 698,0 тыс. чел.

Средняя плотность населения — 1,3 чел./кв. км

Районов — 44, городов — 23, рабочих поселков — 41,

сельских администраций — 486,

сельских населенных пунктов — 1 702.

ТАЙМЫРСКИЙ ДОЛГАНО-НЕНЕЦКИЙ МУНИЦИПАЛЬНЫЙ РАЙОН

Центр — г. Дудинка (23,4 тыс. чел.)

Дата образования — 10.12.1930 г.

Территория — 862,1 тыс. кв. км

Население, всего — 37,8 тыс. чел.,
в т.ч. городское — 25,1 тыс. чел.,
сельское — 12,7 тыс. чел.

Средняя плотность населения — 0,04 чел./кв. км

Городов — 1, рабочих поселков — 1,

сельских администраций — 4,

сельских населенных пунктов — 27.

ЭВЕНСКИЙ МУНИЦИПАЛЬНЫЙ РАЙОН

Центр — пгт Тура (5,5 тыс. чел.)

Дата образования — 10.12.1930 г.

Территория — 667,7 тыс. кв. км

Население, всего — 16,7 тыс. чел.,
в т.ч. городское — 5,5 тыс. чел.,
сельское — 11,2 тыс. чел.

Средняя плотность населения — 0,03 чел./кв. км

Рабочих поселков — 1,

сельских администраций — 22,

сельских населенных пунктов — 26.

Статистические данные

и административно-территориальное деление

Красноярского края приводятся по состоянию на 1.01.2008 г.